

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, КОМПЛЕКСНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Болдарь Г. Є., Перехрест К. Г.

*Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна*

socpharm@nuph.edu.ua

Вступ. В умовах воєнного стану одним з критично найважливіших завдань нашої держави в охороні здоров'я та соціальній сфері є розбудова сучасної системи фізичної терапії та соціальної реабілітації, у тому числі для військовослужбовців.

Мета. Метою роботи є аналіз правових засад проведення фізичної терапії та соціальної реабілітації військовослужбовців в Україні, узагальнення сучасних форм та методів її здійснення.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження обрано законодавство України, інформацію з офіційних веб-сайтів реабілітаційних закладів та медіа, а також монографії, дисертації, підручники, статті тощо.

Методи дослідження. Під час проведення дослідження було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи: системно-аналітичний, контент-аналізу документів та інформації, синтезу, дедукції та індукції, формально-юридичний (формально-логічний) тощо.

Результати та їх обговорення. За результатами опрацювання основних чинних нормативно-правових актів (НПА), які регулюють фізичну терапію та соціальну реабілітацію військовослужбовців в Україні, здійснена їх класифікація за критерієм спрямованості правового впливу: на загальні та спеціальні. Обґрунтовується, що до загальних належать такі Закони України, як «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». До основних спеціальних НПА, які регулюють відносини у цьому напрямку реабілітаційної галузі, можна віднести наступні: 1) Закони України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; 2) указ Президента України від 23.08.2020 р. № 342/2020; 3) постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) від 18.10.1999 р. № 1923; від 31.03.2015 р. № 200; від 17.11.2021 р. № 1188; від 29.11.2022 р. № 1338.

На підставі вивчення результатів практичної діяльності реабілітаційних закладів, які висвітлені на їх офіційних веб-сайтах та у медіа, з'ясовано, що сучасна фізична терапія, комплексна та соціальна реабілітація військовослужбовців здійснюється у індивідуальних та групових формах. До провідних методів можна віднести наступні: психотерапія; «дружня» та «родинна» реабілітація; арт-терапія; психогімнастика; натурпсихотерапія (екотерапія, природотерапія), зокрема, водна та пісочна терапія, ароматерапія, аетотерапія, ландшафтотерапія; анімалотерапія (методики реабілітації, засновані

на взаємодії з тваринами (коні, собаки, коти, кролики, бджоли, фретки, гігантські павуки-птахоїди та ін.).

Встановлено, що сьогодні у реабілітаційному процесі активно використовується анімалотерапія, зокрема такі її види, як іпотерапія, каністерапія, апітерапія тощо. Тварина дуже чутлива, не дає оцінок чи порад, які можуть дуже гостро сприйматися, особливо коли людина травмована, в стані ПТСР, щойно повернулася з фронту, знов готується до бойових дій, була поранена чи просто знаходиться у стані дефіциту енергії. Під каністерапію розуміють метод реабілітації за допомогою спеціально навчених для цього собак. Доведено, що собаки є після відповідного дресирування здатні навіть витягти людину з депресії. Застосовуються різні варіанти терапії, наприклад, тимчасове проживання собаки в будинку бійця, так звана «перетримка». Військовослужбовцям пропонують гуляти та грати з собаками. Такий реабілітаційний процес триватиме близько року. Іпотерапію називають метод реабілітації, який базується на верховій їзді пацієнта під наглядом інструктора з верхової їзди або іпотерапевта. Фахівці відмічають, що іпотерапія впливає на організм людини через психогенний і біомеханічний фактори. Такі заняття сприяють розвитку швидкості реакції та уважності, допомагають подолати власні страхи, справлятися з агресією, тривожністю та депресивними епізодами. Їзда на коні відволікає і дозволяє забути жахи війни. Саме тому цей метод застосовується для військовослужбовців, які отримали поранення або повернувся з полону. Апітерапія – це метод лікування хвороб живими бджолами та бджолопродуктами. Зокрема, фахівці зазначають, що сон на ліжку, під яким стоїть бджолиний вулик, знімає стрес, а також допомагає людині спокійно заснути.

Одним з провідних методів в процесі реабілітації військовослужбовців є арт-терапія, яка поліпшує їх фізичний та психологічний стан, надає можливість виразити свої почуття, переживання та досвід шляхом мистецтва, що сприяє поліпшенню емоційного стану, зняттю напруги, розвитку творчості, художньому та духовному самовираженню, розкриттю індивідуальності людини та розвитку саморегуляції. Одним із видів арт-терапії є мандалотерапія (слово «мандала» в перекладі з санскриту означає «коло», «диск»). Розфарбовування мандал корисно для розвитку дрібної моторики, творчого уявлення та математичного мислення, тренування почуття ритму, а також для формування відчуття гармонії і порядку, поліпшення концентрації.

З'ясовано, що засоби фізкультурно-спортивної реабілітації сприяють інтеграції військовослужбовців у активне суспільне життя, покращенню їхнього фізичного та психологічного стану, відновленню працездатності.

Висновки. Показано, що сьогодні в Україні сформована правова база для регулювання фізичної терапії, комплексної та соціальної реабілітації військовослужбовців. Висвітлено, що у комплексному реабілітаційному процесі застосовуються адаптивно-приспосувальні та компенсаторно-приспосувальні підходи, індивідуальні та групові форми, а також різноманітні методи.

Ключові слова: фізична терапія, соціальна реабілітація, комплексна реабілітація, психологічна реабілітація, військовослужбовці.